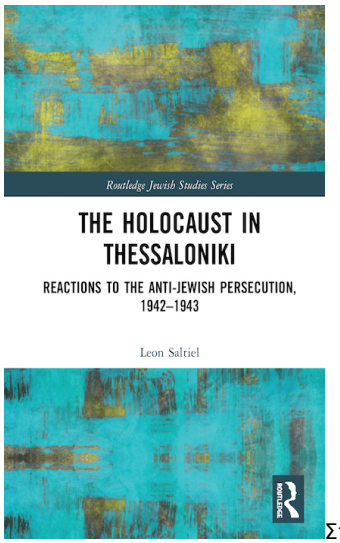

Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των νεοσύστατων κρατών-εθνών στην Βαλκανική χερσόνησο για την προσάρτηση όλο και μεγαλύτερων εκτάσεων με τη βίαιη απόσπαση αυτών από το σώμα της πρώην κοινωνικής-πολιτικής οντότητας στην οποία ανήκαν, δηλαδή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η Ελλάδα κατάφερε να αντικρούσει στον Δεύτερο Βαλκανικό πόλεμο την Βουλγαρία και να φέρει υπό την κατοχή της την Θεσσαλονίκη, καθώς και μεγάλο κομμάτι της Μακεδονίας.

Οι νέες αυτές περιοχές που κατακτήθηκαν και προσαρτήθηκαν στο ελληνικό κράτος δεν ήταν γεωγραφικές οντότητες άδειες από μη «ομογενείς» πληθυσμούς, αλλά αντιθέτως ήταν περιοχές γεμάτες με κοινότητες που κατά την συντριπτική τους πλειοψηφία ανήκαν σε διαφορετικά κοινωνικά σχήματα με διαφορετικά εθνικά, γλωσσικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Το καινούργιο καθεστώς, στο οποίο όλοι αυτοί οι πληθυσμοί εντάχθηκαν, ήταν η Ελλάδα του εθνικιστικού δόγματος «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών», αλλά και της εθνικιστικής βενιζελικής ιδέας της Μεγάλης Ελλάδας «των δυο ηπείρων και των πέντε θαλασσών». Αυτή η ιδέα θα είχε τρομακτικές επιπτώσεις για όλους αυτούς τους ανθρώπους από όλα αυτά τα διαφορετικά υπόβαθρα, που το νεόκοπο καθεστώς θα πιέζει συνεχώς να τετραγωνίσουν τον κύκλο.

Μια από αυτές τις κοινότητες, τα μέλη της οποίας βρέθηκαν να είναι «νέοι πολίτες» του νέου έθνους-κράτους, ήταν και η τεράστια εβραϊκή σεφαραδίτικη κοινότητα της Θεσσαλονίκης. Ο σύντομος βίος της – 30 χρόνια – από την προσάρτηση της πόλης στο ελληνικό κράτος το 1913 έως τις εκτοπίσεις των Εβραίων της Θεσσαλονίκης στο στρατόπεδο μαζικής εξόντωσης του Άουσβιτς το 1943, θα καταγραφεί ως μια από τις πιο μελανές σελίδες αυτού του κράτους, που για σειρά δεκαετιών θα θαφτεί στη σιωπή.

Η **μελέτη του Λεόν Σαλτιέλ** είναι καρπός πολυετούς έρευνας, την οποία συμπληρώνει μια εκτεταμένη βιβλιογραφία. Ο Σαλτιέλ καταγράφει για πρώτη φορά στα ελληνικά χρονικά με λεπτομέρεια τις αντιδράσεις των τοπικών παραγόντων της πόλης (του κυβερνήτη, της δημοτικής αρχής, της Εκκλησίας, του Πανεπιστημίου, των δικαστικών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών και εμπορικών συλλόγων, και άλλων), βασιζόμενος σε έγγραφα-ντοκουμέντα της εποχής. Και αναδεικνύει με όση καθαρότητα του επιτρέπουν τα υπάρχοντα σωζόμενα στοιχεία τον ρόλο των πρωταγωνιστών στη γενοκτονία της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου από το 1942 ως το 1943.

Phoca PDF

Ταυτόχρονα, παρουσιάζει το ιστορικό υπόβαθρο των σημαντικότερων γεγονότων που αφορούν την προσάρτηση της πόλης στο ελληνικό κράτος και τις θανατηφόρες επιπτώσεις στην εβραϊκή κοινότητα της πόλης που είχε ο ελληνικός εθνικιστικός οπορτουνισμός.

Η χριστιανική κοινωνία της πόλης δεν αρκέστηκε στο να «ξεφορτωθεί» τα μέλη της εβραϊκής κοινότητας. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του σχεδίου φυσικής εξόντωσής τους από τους Ναζί – συγκέντρωση του ενήλικου ανδρικού πληθυσμού για καταναγκαστική εργασία, γκετοποίηση στην συνοικία του Κάμπελ και επιβίβαση σε βαγόνια για ζώα με προορισμό το Άουσβιτς-Μπίρκεναου – οι χριστιανοί της πόλης θα οργανώσουν το ξεπούλημα των κινητών και ακινήτων περιουσιών τους, την μετονομασία των οδών που έφεραν εβραϊκά ονόματα καθώς και την καταστροφή και απαλλοτρίωση των δομικών υλικών και την τυμβωρυχία του μεγαλύτερου εβραϊκού νεκροταφείου στην Ευρώπη με μισό εκατομμύριο μνήματα!

Η κυριαρχία του ελληνικού εθνικισμού έπρεπε να είναι απόλυτη, την φυσική καταστροφή των Θεσσαλονικιών Εβραίων ακολούθησε παράλληλα η απάλειψη της μνήμης της ύπαρξης της κοινότητας και η σιωπή της κοινωνίας για σειρά δεκαετιών. Επίσης, κατά την ίδια χρονική περίοδο, καταρρέει ο μύθος της ουδετερότητας και της αδυναμίας της χριστιανικής κοινότητας αλλά και των αριστερών οργανώσεων να συνδράμουν τους Θεσσαλονικείς Εβραίους «γείτονες» τους. Αυτήν την κρίσιμη ώρα, η ελληνορθόδοξη κοινότητα διαπραγματεύεται επιτυχώς με τους Γερμανούς Ναζί το ζήτημα της βουλγαρικής επέκτασης της κατοχικής ζώνης στην πόλη ως ζήτημα «υψίστης εθνικής προτεραιότητας», ενώ διοργανώνονται μεγάλες φοιτητικές διαδηλώσεις από την Αριστερά που διαρκούν εβδομάδες, με αιτήματα που έχουν να κάνουν με πολλά πράγματα εκτός της μεταχείρισης των Εβραίων «συμπολιτών» τους.

Η μελέτη του Λεόν Σαλτιέλ είναι ένα από τα σημαντικότερα βιβλία έως σήμερα στον τομέα της παραμελημένης από τον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο ιστορίας των Εβραίων της Ελλάδας και της Θεσσαλονίκης.

ΠΗΓΗ: enantiastonantisimitismo, 1.12.2020

Phoca PDF